

Otillbörliga handelsmetoder i jordbruks- och livsmedelskedjan

Nya regler i kraft den 1 november 2021

Nya regler ska stävja otillbörliga handelsmetoder

Ny lag i Sverige fr.o.m. den 1 november 2021

- **Utmaning:** Skeva maktförhållanden i jordbruks- och livsmedelskedjan har sedan länge varit på agendan inom hela EU – i Sverige särskilt i förhållande till dagligvaruhandelns marknadsinflytande och metoder.
- **Lösning:** Under 2019 antogs ett EU-direktiv med innebörden att vissa handelsmetoder mellan köpare och leverantörer i jordbruks- och livsmedelskedjan förbjuds (det s.k. UTP-direktivet, 2019/633). Direktivet sätter punkt för ett lagstiftningsarbete inom EU som pågått i över 10 år och som bland annat syftat till att komma tillrätta med problem som visat sig vara svåra att angripa med traditionella konkurrens- och marknadsrättsliga regler.
- **Svenska lagen:** I Sverige ska direktivet implementeras genom en ny lag om köparens otillbörliga handelsmetoder mot leverantörer i jordbruks- och livsmedelskedjan. Den svenska lagstiftningen, som träder i kraft den 1 november 2021, sträcker sig i flera avseenden längre än de minimikrav som följer av UTP-direktivet.

Reglerna träffar köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter med en årsomsättning om minst 2 mEUR

- **Aktörer:** Regelverket gäller vid kommersiella köp och tar sikte på vissa otillbörliga handelsmetoder som köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter (exv. dagligvaruhandeln) tillämpar mot sina leverantörer (exv. jordbrukare, distributörer, livsmedelsproducenter och producentorganisationer).
- **Otillbörliga handelsmetoder:** Nio sådana handelsmetoder – ”den svarta listan”, se nästa sida – förbjuds helt. Sex andra handelsmetoder – ”den grå listan” – kan vara förbjudna om det inte finns en klar och tydlig överenskommelse om att tillämpa dem.
- **Omfattning:** Enligt den svenska lagen omfattas företag i jordbruks- och livsmedelskedjan om leverantören eller köparen är etablerad i Sverige och under förutsättning att köparen har en årsomsättning som motsvarar mer än två miljoner euro eller är en myndighet som är etablerad i EU.
- **Jordbruks- och livsmedelsprodukter:** Regelverket omfattar ett mycket brett spektra av produkter, exv. såväl livsmedel som djurfoder och snittblommor.

Konkurrensverket ansvarig myndighet

- **Tillsynsmyndighet:** Konkurrensverket är tillsynsmyndighet på motsvarande sätt som i fråga om de traditionella konkurrensreglerna – tar emot tips, klagomål och kan på eget initiativ initiera utredningar.
- **Långtgående utredningsbefogenheter:** Möjlighet att förelägga en köpare, leverantör eller annan att tillhandahålla uppgifter och handlingar, samt att kalla personer till förhör. Sådana åtgärder kan också genomföras på plats hos företag (i vissa fall utan att företaget informerats på förhand).
- **Sanktionsmöjligheter:** Möjlighet att utfärda sanktionsavgift uppgående till maximalt en procent av det berörda företagets omsättning, samt vid vite förbjuda företag att tillämpa vissa förfaranden.

Kunskap om regelverket både svärd och sköld

- Många företag är såväl leverantör som köpare i lagstiftningens mening (exv. livsmedelsproducenter m.m. som både köper in och säljer produkter som omfattas av regelverket). Det kan då finnas särskilt starka skäl att informera sig om de nya reglerna – inte minst i ljuset av att lagstiftningen kommer att träda i kraft under avtalstiden för många avtal som förhandlas fram redan nu.
- Mannheimer Swartlings verksamhetsgrupp för EU- och konkurrensrätt finns tillgänglig i händelse av frågor om det nya regelverket.

Handelsmetoder som träffas av reglerna

Svarta listan

Förbjudna handelsmetoder

1. Köparen betalar leverantören för beställda jordbruks- och livsmedelsprodukter senare än 30 dagar efter det att leverantören framställt betalningskrav
2. Annullering av order av jordbruks- och livsmedelsprodukter med kortare varsel än 30 dagar. Regeringen får meddela föreskrifter om att en kortare period än 30 dagar ska gälla i särskilda sektorer.
3. Köparen ändrar ensidigt villkoren i leveransavtal i fråga om intervall, metod, plats, tid, volym, kvalitetskrav, betalningsvillkor eller priser
4. Köparen ändrar ensidigt villkoren i leveransavtal i fråga om tillhandahållandet av vissa angivna tjänster
5. Köparen kräver betalningar som inte är kopplade till leverantörens försäljning av jordbruks- och livsmedelsprodukter
6. Köparen kräver betalning för försämring eller förlust som uppstått i köparens lokaler eller efter äganderättsövergång och som inte berott på leverantörens försumlighet eller fel
7. Köparen vägrar att på begäran skriftligen bekräfta villkoren i ett leveransavtal (med undantag för vissa producentorganisationer)
8. Köparen hotar att vidta eller vidtar kommersiella repressalier mot en leverantör som utövar sina avtalsenliga eller juridiska rättigheter
9. Köparen kräver ersättning för att behandla klagomål från kunder i samband med försäljning av leverantörens produkter, även om det inte förekommer försumlighet eller fel från leverantörens sida

Grå listan

Förbjudet i avsaknad av klar och tydlig överenskommelse

10. Köparen returnerar osålda produkter till leverantören utan att betala för dessa
11. Köparen returnerar osålda produkter till leverantören utan att betala för bortskaffandet av dessa
12. Köparen kräver betalning som ett villkor för att lagra, skylta eller lista leverantörens produkt eller för att tillhandahålla produkten på marknaden
13. Köparen kräver att leverantören ska betala för köparens reklam för eller marknadsföring av jordbruks- och livsmedelsprodukter
14. Köparen kräver att leverantören ska betala personalkostnader för att inreda lokaler som används vid försäljning av leverantörens produkter
15. Köparen begär att leverantören ska bära hela eller del av kostnaden för rabatter i samband med marknadsföringskampanj. Oavsett överenskommelse måste köparen alltid innan sin begäran ange under vilken tidsperiod åtgärderna ska genomföras och den förväntade mängden som kommer att beställas till rabatterat pris

Rätt att kräva skriftlig beräkning m.m.

- Om köparen kräver betalning i de situationer som anges i p.12-15, har leverantören alltid rätt att kräva att köparen förser leverantören med en skriftlig beräkning av betalningen per enhet eller av den sammanlagda betalningen
- I de situationer som anges i p.12-14 har leverantören dessutom rätt till en skriftlig kostnadsberäkning och underlaget för en sådan beräkning